

Position Paper evaluatie Participatiewet

Kern

Mensen moeten in staat worden gesteld om een (her)start te kunnen maken in de samenleving. Dit moet niet afhankelijk zijn van de kosten-batenanalyse van gemeenten op het Participatiewet budget. In beginsel moet de behoefte van de cliënt leidend zijn.

1. **Wij pleiten daarom voor een recht op ondersteuning.**

Om uitkeringsgerechtigden op weg te helpen pleiten wij voor een verhoging van de kwaliteit, toegankelijkheid, vindbaarheid en uitlegbaarheid van instrumenten om burgers te activeren en echt maatwerk te krijgen.

2. **Wij constateren dat het budget en niet de ondersteuningsbehoefte van de cliënt leidend is. Wij pleiten voor investeringen in perspectief!**

Investeer proportioneel in werk en participatie

In de evaluatie Participatiewet (P-wet) zien we dat het aantal mensen dat is gaan werken vanuit de uitkering is toegenomen. Vanaf 2017 zien wij meer dan een miljoen vacatures in het bedrijfsleven per jaar. De groei van het aantal vacatures en de uitstroom in de P-wet heeft hiermee geen gelijke tred gehouden. De evaluaties van de Inspectie SZW, het SCP en de arbeidsparticipatiemonitor 2019 (UWV) laten zien dat vooral de mensen die relatief beter bemiddelbaar zijn werk hebben hervat. De minder eenvoudig te bemiddelen personen die meer aanpassingen en ondersteuning nodig hebben worden niet of minder frequent bemiddeld. De LCR pleit voor meer uniformiteit in het instrumentarium voor werkenden. Daar waar instrumenten op de werkplek structureel moeten worden ingezet (bijvoorbeeld op de werkplek voor iemand met een beperking) zouden deze in beginsel door UWV verstrekt moeten worden. Dit heeft als voordeel dat ondersteuning hetzelfde wordt uitgevoerd voor alle werknemers en bedrijven. Eerder hebben we u deelgenoot gemaakt van het 'één etalage' beginsel.¹ Nu zien we dat dezelfde arbeidsbeperking in dezelfde baan kan leiden tot heel verschillende inzet van instrumenten via Wajong en P-wet. De inzet van instrumenten in de P-wet wordt niet afgestemd op de behoefte van de werknemer en werkgever maar op de gemeentelijke financiën.

Behoeft van de cliënt moet leidend zijn!

De groep mensen met een beperking en de klassieke bijstand hebben behoefte aan maatwerk. Wij vragen bij voortdurende aandacht voor de omvang en toereikendheid van scholing en (re)integratie instrumenten.² De LCR pleit voor goede toegankelijkheid en een recht op ondersteuning. Daarbij is vindbaarheid en uitlegbaarheid van instrumenten een belangrijke randvoorwaarde. Wij juichen het parlementair onderzoek naar de kwaliteit van dienstverlening van harte toe. In uw bevindingen zult u zien dat het budget en niet de ondersteuningsbehoefte van de cliënt leidend is.

¹ <http://www.landelijkecliëntenraad.nl/Nieuws/Begroting-sociale-zaken-maak-werk-van-werkgelegenheid>

² <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2020/01/15/het-betere-werk>. Hierin wordt onderschreven dat de Nederlandse overheid in vergelijking met ons omringende landen weinig investeert in scholing en (re)integratie.

Wij hebben gepleit voor een inclusietoeslag om de economische zelfstandigheid van mensen met een beperking, die niet full time kunnen werken, perspectief te geven.

Benader cliënten positief en vanuit vertrouwen, niet vanuit wantrouwen

De benadering van cliënten is weinig inclusief. Zoals een van onze respondenten het verwoordde: "Je bent niet iemand met een probleem, je bent het probleem". De meeste voelen zich: een kostenpost, iemand die de break-even kosten baten niet haalt, een persoon met een lagere loonwaarde, een registratie in het doelgroepenregister, een vinkje voor het quotum. Iemand die diensten moeten worden verleend: "Binnen de budgettaire randvoorwaarden". Iemand die alleen via een no-risk polis een acceptabel risico vormt. Iemand die beschut werkt.

Het vocabulaire is compensatie van kosten en het uitgangspunt is het sociaal minimum, tegenprestatie en sanctie. De begrippen die hierbij horen zijn vermogenstoets, kostendelersnorm en uitkering. Wij vinden het vocabulaire van de P-wet en de wijze waarop met mensen met een beperking wordt omgegaan weinig verheffend. Niet alleen bejegening in taal maar ook het gebrek aan tijd, geld en kwaliteit maakt dat de bejegening weinig verheffend is en leidt niet tot een constructief samenspel tussen gemeenten en cliënten. Bij de begroting van 2018 hebben we u een brief gestuurd met een investeringsagenda.³ We hebben hierbij een analyse gemaakt van onze voorstellen om tot een praktische begroting te komen om weer te investeren in scholing, (re)integratie en werkgelegenheid.

Herzie de financieringssystematiek, zorg voor transparantie en sturing

In de filosofie van de P-wet is een groot vertrouwen in prikkels. Dit leidt tot sturingsproblemen. Omdat de prikkels ertoe leiden dat het voor gemeenten financieel aantrekkelijk is om de mensen die weinig voorzieningen nodig hebben naar werk toe te leiden. Dat leidt tot uitkeringsreductie en weinig kosten na plaatsing in een baan. Het re-integratiebudget kent twee bestedingen, de toeleiding naar werk en de kosten voor voorzieningen (bijvoorbeeld jobcoach) voor behoud van werk. Deze laatste kosten kunnen een structureel karakter hebben voor mensen met beperkingen. Daarmee leggen zij een structureel beslag op de re-integratie middelen. En kunnen er dus steeds minder mensen naar werk worden toegeleid. Dit hebben wij budgetkannibalisme genoemd.

Al eerder heeft de LCR in haar rapport *Thermometer Beschut werk: wel budget weinig werkplekken* (2019) gewezen op het gebrek aan transparantie van de besteding van middelen. De centrale overheid heeft grote verwachtingen van het afgeroomde budget en de uitvoeringscapaciteit van gemeenten. In ieder wetsvoorstel staat dat inspanningen om de participatie te bevorderen binnen de beschikbare budgettaire ruimte moet worden gerealiseerd. Dit strookt niet met de realiteit van de bezuinigingen waar gemeenten de afgelopen jaren mee te maken hebben gehad. In de P-wet zitten weeffouten m.b.t. de budgettering van uitkeringen en re-integratie. Dit is de tragiek van de p-wet, waar cliënten met en zonder uitkering slachtoffer van zijn!

³ <http://www.landelijkecliëntenraad.nl/Nieuws/Oproep-aan-Van-Ark-investeer-in-perspectief>